

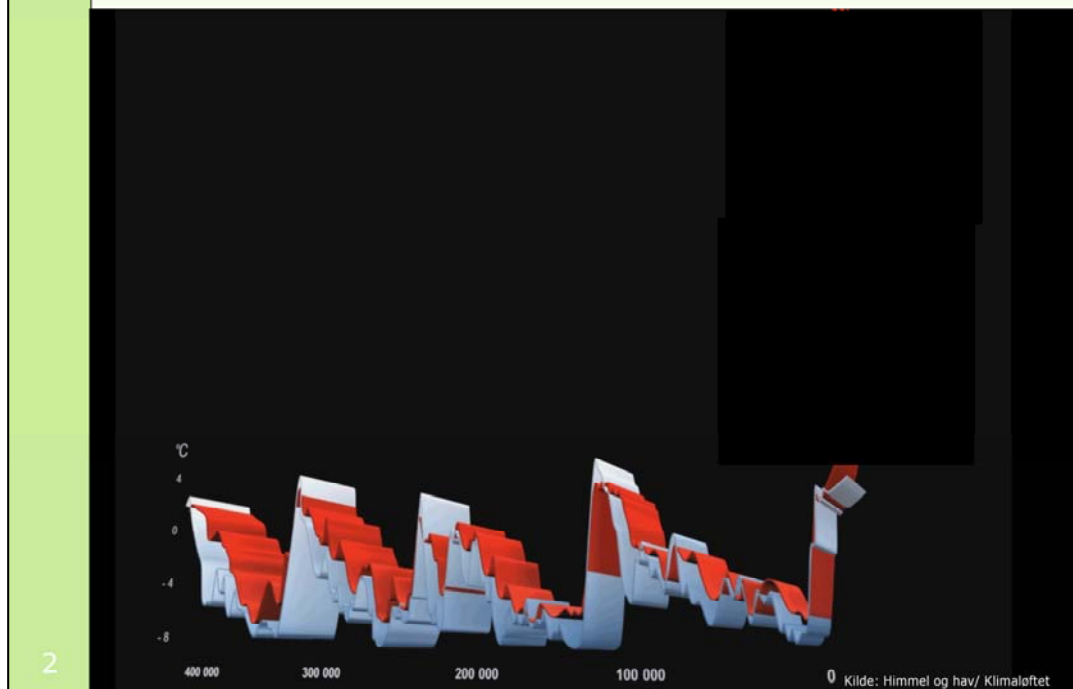
MILJØVERNDEPARTEMENTET

Fem dager til klimamøtet i København

Statssekretær Heidi Sørensen
Oslo og Akershus SV, Oslo 02.12.09

Klimagasser og oppvarming

Figuren viser sammenhengen mellom temperaturen og klimagassinnholdet i lufta, basert på analyser av iskjerner fra Antarktis. Det blå beltet viser temperatur, det røde beltet viser konsentrasjonen av CO₂.

De globale utslippene av klimagasser har økt med hele 70 prosent fra 1970 og fram til i dag. Om et par tiår vil vi se utslipp som er det dobbelte av det de var i 1970. Hvis vi ikke setter i verk nye tiltak.

Økte utslipp betyr selvsagt enda mer CO₂ i atmosfæren. De fleste som ser denne figuren skjønner hva det vil bety for temperaturen framover.

Himalaya – Asias vanntårn

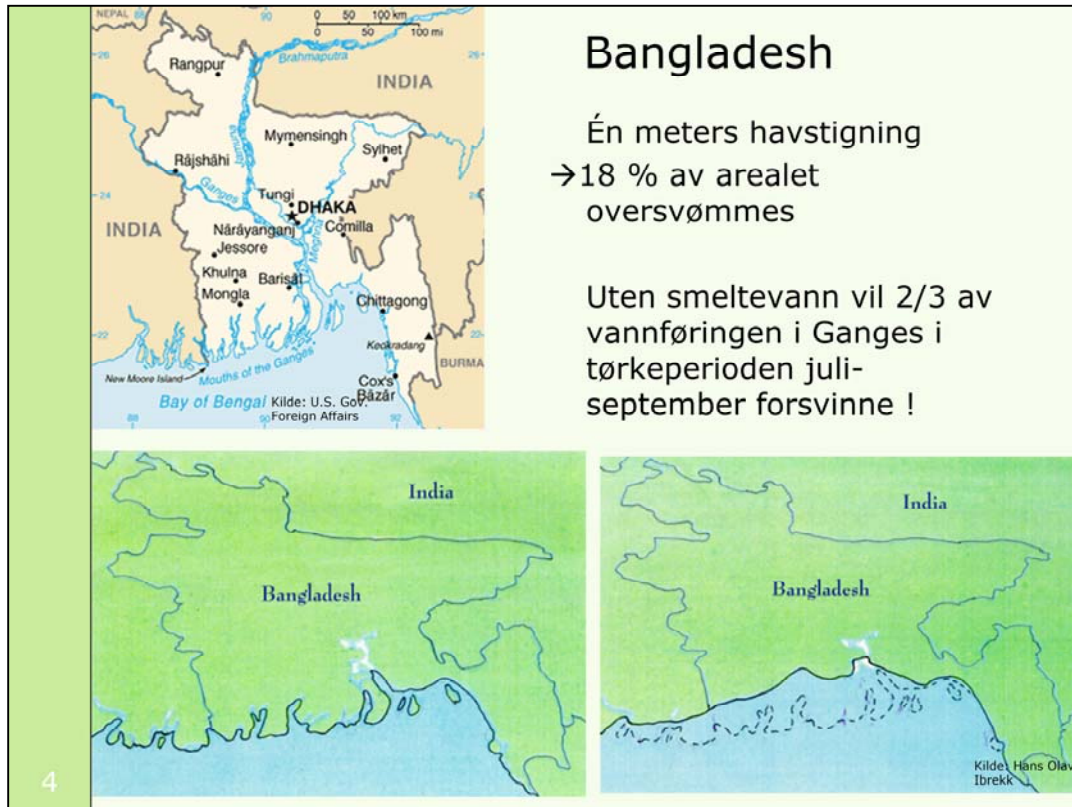
3

Asias vanntårn – ofte omtalt som verdens tredje pol.

Isen og breene her er i ferd med å smelte.

Himalaya – basis for jevn og sikker vannføring i Indus, Ganges, Brahmaputra, Yangtze, Huang He, Mekong og tre milliarder mennesker.

1-6 graders økning vil gi 43-81 % reduksjon av isbreene innen år 2100.

Ikke alle land har like robust økonomi som Norge, og vil ha muligheten til å tilpasse seg klimaendringer i samme grad. Mange land vil også bli rammet betydelig hardere.

En følge av klimaendringene er at havnivået vil stige. Katastrofalt for lavtliggende land som Bangladesh, store landområder vil bli liggende under vann. På bildet ser vi Ganges og Brahmaputra renner sammen i Bangladesh.

Landet huser millioner av mennesker ute på en elveslette, skviset mellom smeltende isbreer og havet som stiger.

Ved så lite som 50 cm havnivåstigning vil mer enn 17 mill mennesker måtte evakueres.

Matvaresikkerhet

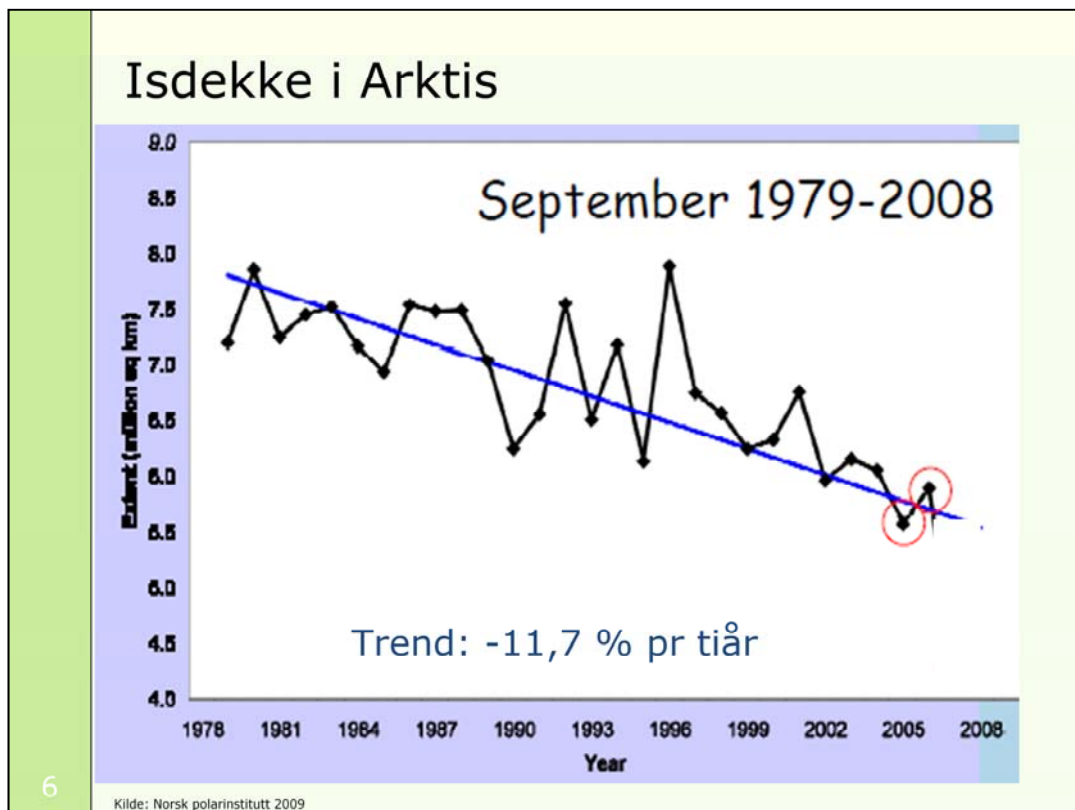
Verdens befolkning øker kraftig. Det gjør også behovet for mat og energi. Tilgangen til nok og trygg mat er truet i deler av verden.

FNs organisasjon for ernæring og landbruk har anslått at nær 1 mrd mennesker, 14 % av verdens befolkning, var underernært i 2008.

I 2050 kan det være ni milliarder mennesker på jorda. Da må vi produsere dobbelt så mye mat for å unngå sult og nød.

Klimakrise og rovdrift på verdens naturressurser skaper sult og store utfordringer for framtidens landbruk.

Verdens matproduksjon må øke med 50 prosent fram til 2050 for å holde tritt med befolkningsveksten.

[Er lagt inn to animasjoner]

Isdekket i Arktis i 2008 er 9,4 % høyere enn rekordåret 2007,

men 15,0 % lavere enn 2005 som inntil i år var det året med nest-minst isdekke.

Isdekket ligger hele 33,1 % under langtidsgjennomsnittet for perioden 1979-2000.

Situasjonen i 2008 understreker tydelig trenden som peker mot et stadig mer isfritt Arktis sommerstid.

Dramatiske konsekvenser

Ban Ki-moon og Solheim ved iskanten 80⁰ Nord,
1. september 2009

7

Norske myndigheter er svært opptatt av å formidle alvoret i at isen blir borte. Ikke bare mister vi helt unike naturtyper og økosystemer, men isen spiller en avgjørende rolle i klimasystemet.

Når isen blir borte, varmes jorden raskere. Isbreene er også verdens vanntårn, en livgivende ressurs i store deler av verden.

Før klimaforhandlingene spisser seg til i København om noen uker, har vi vært opptatte av å fortelle denne historien til verdens ledere.

Som Margot Wallström så treffende har sagt det: "There is no plan B for Copenhagen, since there is no planet B!"

Global temperaturøkning begrenses til 2°C

Foto: Marit Nyborg

Foto: Vladimir Romanovsky

Foto: Marianne Gjerv

Foto: Miljøverndepartementet

8

Vi ser smelting av is og permafrost i nord, mer ekstrem tørke i varme strøk og hyppigere og mer intens nedbør og skred og flom i mange land.

I følge FNs klimapanel, må utslippsveksten stanse innen 2015 og utslippene reduseres med 50-85% innen 2050 om vi skal nå 2 gradersmålet. Det innebærer at de rike landene må redusere sine utslipp med 25-40 prosent fra 2000 til 2020.

Norge jobber for at en ny global klimaavtale skal ta utgangspunkt i 2 graders målet. Men alle må huske at også 2 grader har konsekvenser: Da 2 gradersmålet ble lest i Bangkok i fjor sto applausen stod i taket. Da reiste Mikronesia flagget og sa at det var første gang i FNs historie at det var blitt applaudert for et mål som betød at et av medlemslandene vil forsvinne – og ja – det er sant Mikronesia vil forsvinne i havet ved 2 grader +.

2-gradersmålet i en ny klimaavtale

Foto: Marianne Gjerv

Foto: Marianne Gjerv

Foto: Miljøverndepartementet

Foto: Regnskogsfondet

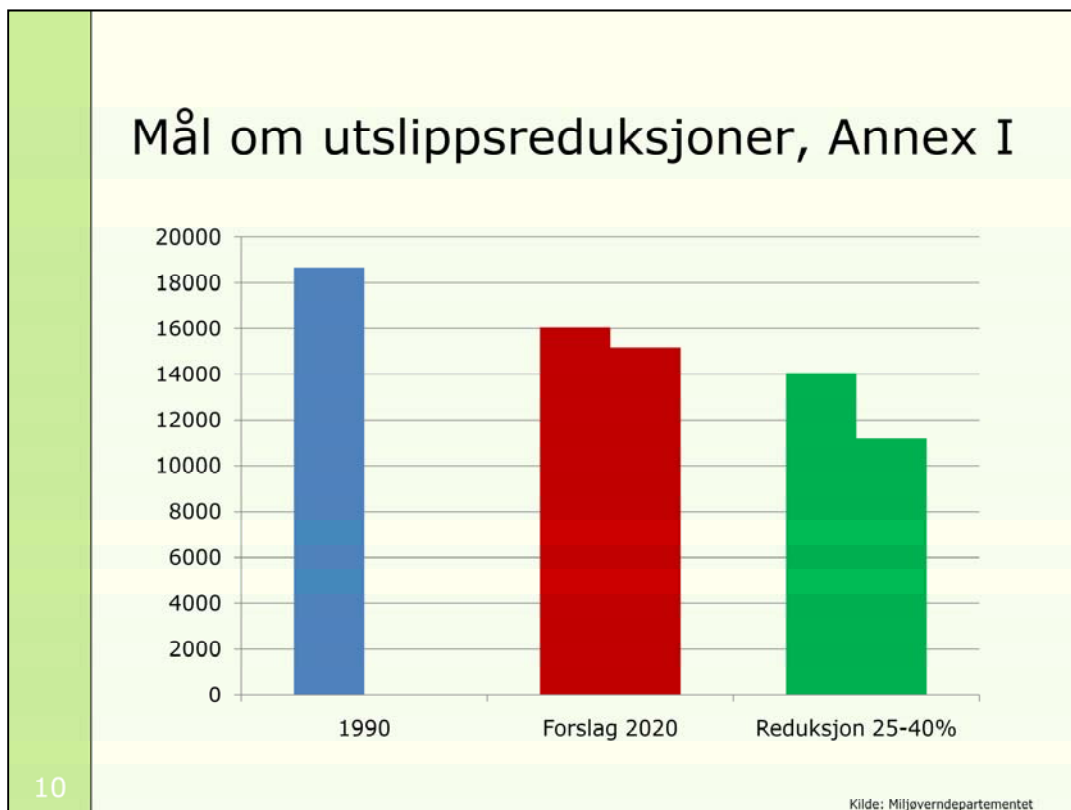
9

2-gradersmålet i en ny klimaavtale

- Norge vil at alle store utslippskilder skal inn i en ny klimaavtale
- Internasjonal transport må med
- Teknologi/karbonfangst og –lagring
- Også skog i i-land bidrar til å binde karbon, og avskoging i i-land vil gi utslipp. Bare en liten andel av dette er inkludert i dagens Kyotoprotokoll. Skogtiltak må komme i tillegg til tiltak i andre sektorer. Skogtiltak må sees i sammenheng med naturmangfold og andre miljøverdier.

-Finansiering

Norges posisjon er at i-landene må redusere sine utslipp med 25-40 prosent i 2020 i forhold til 1990-utslipp, mens u-landene må redusere sine utslipp 15-30 prosent i forhold til forventede utslipp uten tiltak. Som en del av en ambisiøs global avtale vil Norge i 2020 kutte med 40 prosent i forhold til Norges utslipp i 1990. På forrige forhandlingsmøte fikk den norske forhandlingslederen, Hanne Bjurstrøm, stående applaus da det nye målet fra Soria Moria II ble presentert.

10

Figuren viser samlede utslipp for Annex I-land i 1990, i millioner tonn CO₂-ekvivalenter.

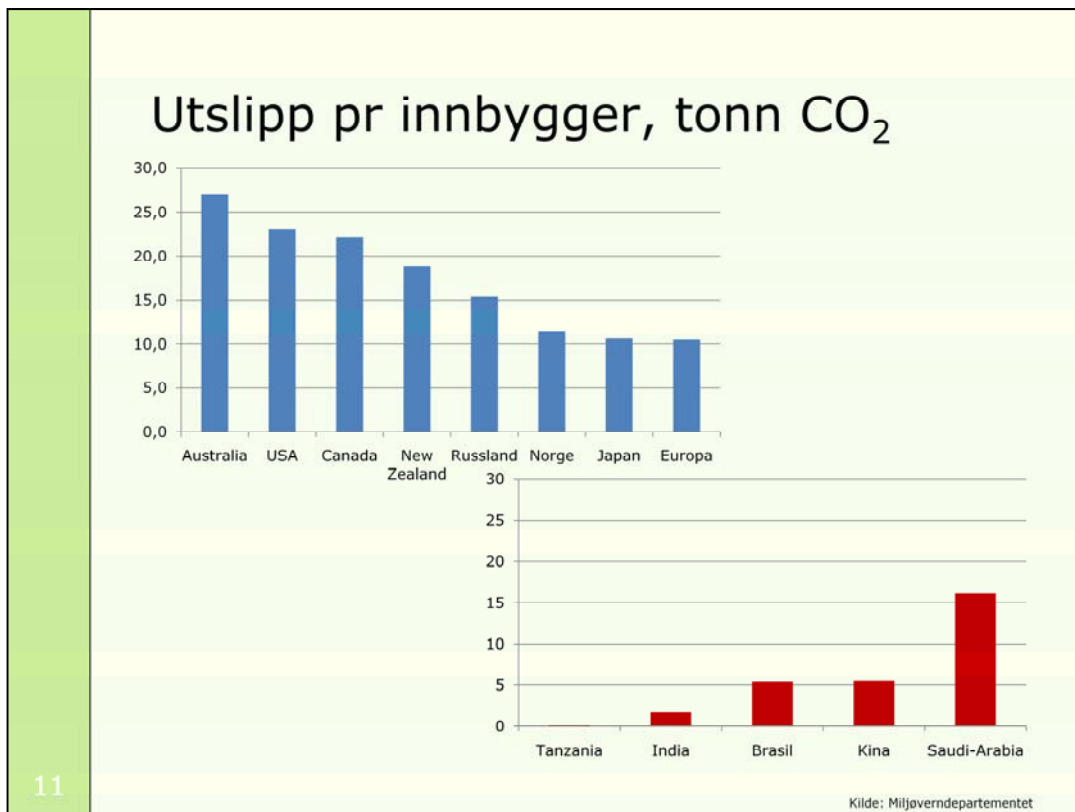
Tallene er uten å ta med skog.

Deretter vises samlede innspill om utslippsreduksjoner i forhandlingene fram til august. De ligger 14-19% under 1990-nivå, inkludert USA.

EU og Norge har de mest ambisiøse målene, på hhv -30% og -40% dersom det blir en ambisiøs avtale.

De siste to søylene viser behovet for utslippsreduksjoner i følge IPCC, dvs 25-40% reduksjon.

I-landenes samlede innspill til nå er utilstrekkelige. Vi kan håpe at regjeringsskiftet i Japan og deres nye signaler, EU og Norges skjerpete mål vil påvirke andre i-land til å gå lenger.

11

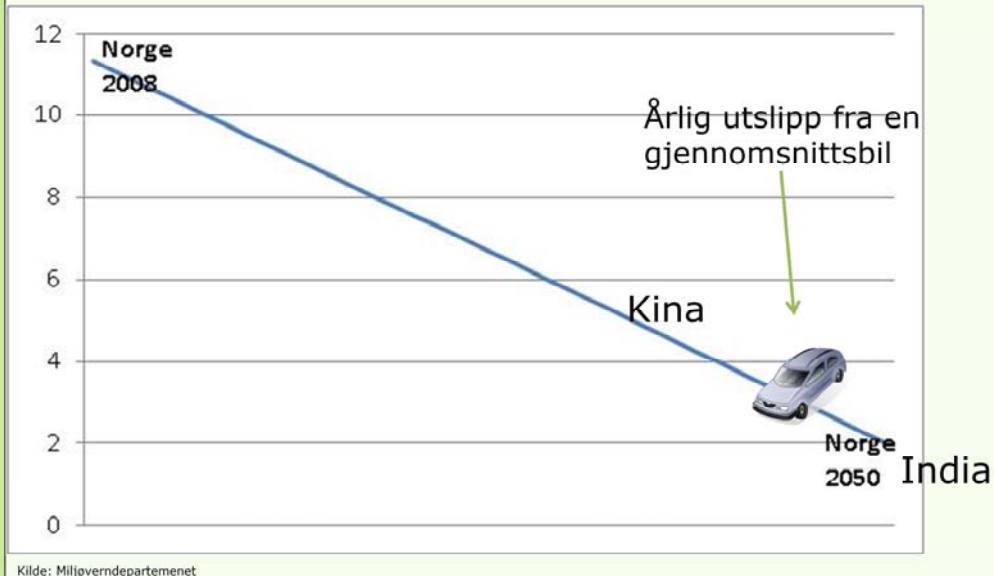
Det er svært store forskjeller i utslipp pr innbygger. Den store forskjellen mellom rike og fattige land skyldes først og fremst forskjeller i energiforbruk, men også næringsstruktur har mye å si. For eksempel har Saudi-Arabia et utslipp pr innbygger som ligger over EU og Norges.

Verdensgjennomsnittet ligger på ca 5,6 tonn CO₂ pr person, omtrent samme nivå som Kina og Brasil har i dag.

I Afrika sør for Sahara er gjennomsnittlig utslipp pr innbygger på litt over 2 tonn CO₂.

Skjevheten i utslipp pr innbygger viser hvor viktig det er at i-land påtar seg strenge forpliktelser om utslippsreduksjoner, og at de støtter u-land i omlegging til en lavutslippsutvikling.

Hva betyr 2-gradersmålet?

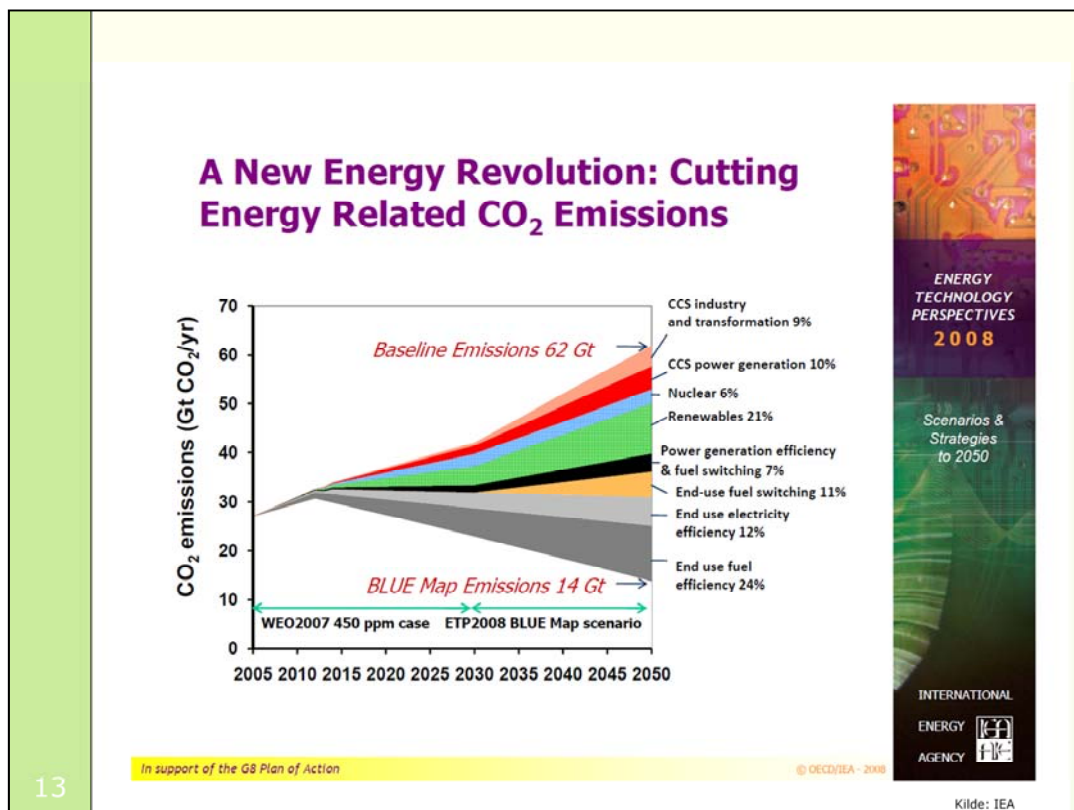

12

I Soria Moria II står det at Regjeringen har som langsiktig mål at hvert menneske på jorda skal tildeles samme rett til å slippe ut klimagasser. Som alle her sikkert vet, så sier FNs klimapanel at klimagassutslippene må kuttes med 50-85 prosent innen 2050 for å unngå farlige klimaendringer. Dette betyr at utslippene i Norge og alle andre land må ned til omtrent 2 tonn CO2 per innbygger. I 2008 var de norske utslippene på mer enn 11 tonn per innbygger.

For å illustrere hva 2 tonn egentlig er: 2 tonn per innbygger er halvparten av utslippene som en gjennomsnittlig kineser slipper ut. De ligger på mellom 4 og 5. Vi må nærme oss utslippene i India, som slipper ut 1,5 tonn.

2 tonn er faktisk mindre utslipp enn en vanlig bil i gjennomsnittlig bruk slipper ut i året.

13

Det er selvsagt ambisiøst og krevende med et bakteppe som stiller krav til så store utslippskutt. Men både IEA og KcKinsey har presentert analyser som viser at det er mulig å redusere utslippene så mye at temperaturøkningen ikke overstiger 2 grader.

På figuren her ser vi hvordan utslippsreduksjoner globalt kan oppnås blant annet gjennom en storstilt satsning på energieffektivisering, ny fornybar energi og karbonfangst og – lagring.

Københavnavtalen må være teknologidrivende

14

Fotos: Marianne Gjerv

Analysene til FNs klimapanel, det internasjonale energibyrået (IEA) og andre, viser at vi har tilgjengelig teknologi for å gjennomføre de utslippsreduksjonene som er nødvendige fram til 2020. Det betyr at hovedproblemet ikke er mangel på teknologi, men at teknologien ikke tas i bruk.

Københavnavtalen må være teknologidrivende. Det betyr:

- Ambisiøse utslippsmål som gjør at bare de beste teknologiene vinner fram.
- Et mest mulig globalt klimaregime, som gjør at avleggs teknologi ikke kan brukes andre steder.
- Økt satsing på teknologiutvikling: Major Economies Forum satte i sommer som mål å doble investeringene i forskning og utvikling av klimateknologi, fram mot 2015.
- Støtte til u-land for at de skal kunne ta i bruk dagens beste teknologi.
- Økt samarbeid om teknologiutvikling mellom i-land og u-land.

Karbonfangst og -lagring

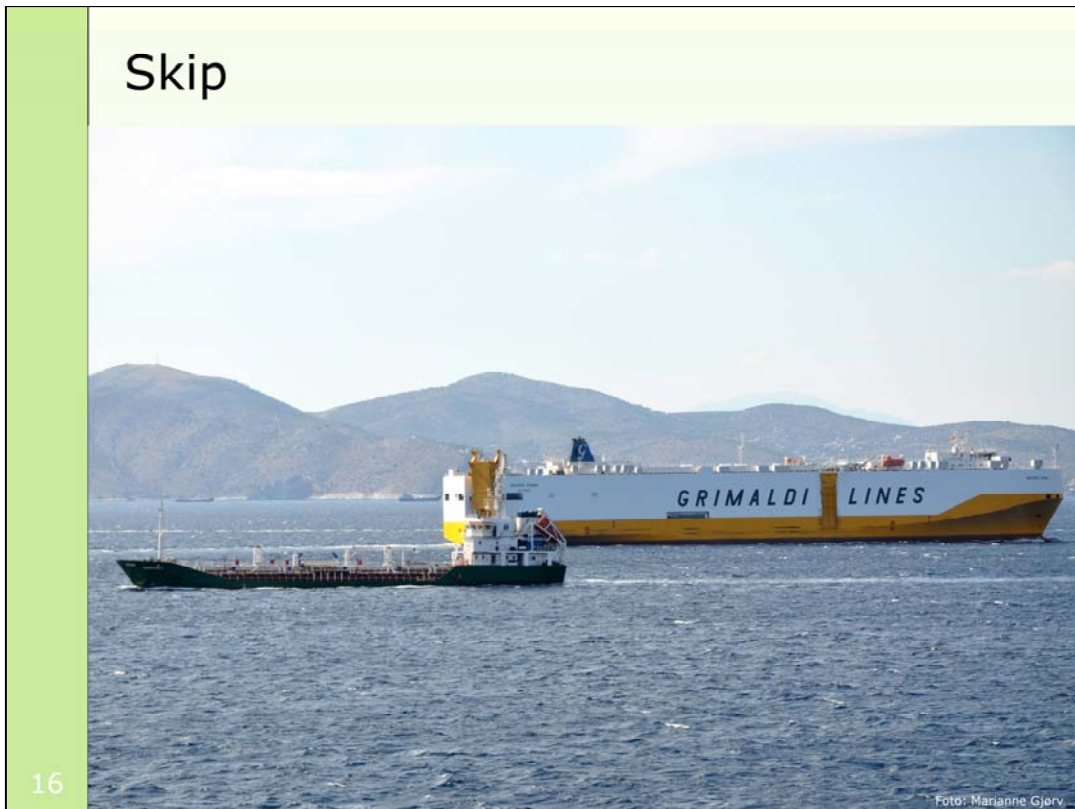

Analysene til FNs klimapanel, det internasjonale energibyrået og andre viser at utslippsreduksjonene er helt avhengig av innsats på særlig tre områder: kraftig økning i andel fornybar energi, økt energieffektivisering og bred anvendelse av karbonfangst og lagring.

Karbonfangst og –lagring er et viktig tiltak som krever spesiell satsing. Vi har derfor arbeidet lenge for at prosjekter for karbonfangst og –lagring i u-land skal kunne godkjennes under Kyotoprotokollen.

Vi har også foreslått en ny mekanisme for å sette fart i lagring av CO₂ der det ligger til rette for dette, noe som er særlig viktig for en del store industrikilder. For slike utslippskilder er det få andre alternativer til å gjennomføre store utslippsreduksjoner.

Skip

Norge arbeider for at et nytt globalt klimaregime skal omfatte utslipp både fra internasjonal skips- og luftfart. Internasjonal skipsfart slipper ut like mye CO₂ som Tyskland. De har økt i takt med veksten i den globale økonomien og i verdenshandelen. Norge var det første landet som la fram et konkret forslag om skipsfart i klimaforhandlingene. Klimakonvensjonen må gi et kraftig politisk signal om behovet for utslippskutt i denne sektoren. Den videre oppfølgingen mener vi bør foretas av den Internasjonale Maritime Organisasjon. Det vil gå raskest, noe som er et viktig miljøargument.

Et annet miljøargument er at vi må ha felles globale regler for skipsfart. 75 % prosent av verdensflåten er registrert i utviklingsland. Det betyr at u-land må følge de samme reglene for skip som det i-land gjør. Det er FNs maritime organisasjon som kan utvikle slike globale felles regler. Vår sentrale internasjonale rolle som stor skipsfartsnasjon gjør at vi kan bidra sterkt til at også skipsfarten får globale krav om reduksjon av klimagassutslipp.

Regjeringens klima- og skogprosjekt

2-gradersmålet kan ikke nås uten at avskoging i utviklingsland stanses.

Københavnavtalen må derfor inkludere en mekanisme for å redusere avskoging.

Norge arbeider for en tilnærming med flere faser, for å sikre at land som er i ulike stadier av utvikling kan ta del i mekanismen.

Mekanismen må være resultatbasert finansiering, som fordrer robuste systemer for måling, rapportering og verifikasjon av at avskoging har stanset, og for å sikre finansiering fra i-land.

Skogdelen av Københavnavtalen må ikke føre til forringelse av biodiversitet og den må sikre involvering av urfolk.

Tilpasning til klimaendringer

Det blir ingen Københavnavtale uten et rammeverk for tilpasning til klimaendringer som sikrer de fattigste og mest sårbare u-landene betydelig og forutsigbar finansiering til tilpasning. For mange u-land er tilpasning det viktigste området i København.

Jeg har sagt mye innledningsvis om konsekvensene av klimaendringer. Klimatilpasning handler om å forebygge og øke motstandskraften, slik at skadevirkningen blir så begrenset som mulig. Det betyr både å sørge for at sosiale og økonomiske sikkerhetsnett blir sterkere lokalt, noe mange NGOer jobber aktivt med det. Og det betyr store investeringer i infrastruktur, nye kornsorter, kunstig vanning osv. Kostnadene blir store, men 100 mrd. dollar årlig er lite sammenlignet med det verdenssamfunnet mobiliserte under finanskrisen. Det er ikke vanskelig å se at u-landene her har en "just cause".

Samtidig er finansiering av tilpasning et vanskelig spørsmål, fordi det er de samme forholdene som gjør folk fattig og marginalisert som gjør et samfunn sårbar for klimaendringer. Den New Zealandske tilpasningsforhandleren spurte; "where does the responsibility of this Conventions end – and where does the national responsibility begin?"

Dette illustrerer at klima handler ikke bare om endringer av våre fysiske rammebetingelser. Det handler om samfunnsutvikling og forhandlingene om hvorvidt et nytt globalt rammeverk vil ta opp i seg problemstillinger som ikke bare handler om klima, men om internasjonal ubalanse i utvikling, økonomisk vekst, og ikke minst en ubalanse mellom løfter gitt internasjonalt over mange år, og på mange arenaer, og hva som er innfridd. Det har falt mange harde ord fra u-landene om tilpasning og finansiering i året som har gått.

Finansiering

19

Foto: Marianne Gjorv

Vi vil ikke få en global klimaavtale i København uten at vi blir enige om finansiell støtte til u-land, blant annet for klimatilpasning i fattige utviklingsland og for å stanse avskoging.

Norge har mener at det må på plass betydelig og forutsigbar finansiering i København og har foreslått internasjonal auksjonering av en viss andel av i-landenes utslippskvoter.

Forslaget forutsetter at i-landene har konkrete tallmessige utslippsforpliktelser.

Dette vil kunne gi betydelige midler og være uavhengige av nasjonale budsjettprosesser.

Det er ett av flere forslag som har fått mye oppmerksomhet og støtte.

Norge arbeider for at det skal bli en del av den samlede finansieringsstrukturen for Københavnavtalen.

Politisk press fram mot København

I København må vi legge de globale rammebetingelsene for et lavutslippssamfunn. Verdens ledere har møttes ofte i løpet av året som har gått – Ban Ki Moon har formelig ropt etter globalt lederskap – og det er nødvendig. Vi er avhengig av både Kina og USA for å få en avtale som monner. USA og Kina står hver for rundt 20% av verdens utslipp av drivhusgass fra kull, olje og gass.

Under G8 møtet i juni stilte topplederne av verdens ledende industrinasjoner seg bak 2 gradersmålet. Likevel – en juridisk bindende avtale i København synes å være for tidlig for USA og da vet vi at det blir nær sagt umulig å få med Kina og India.

Norge vil ikke være tilfreds med en ren deklarasjon i København. Signalene fra Apec-toppmøtet i Singapore nylig (21.-22.11.09), ser ut til å bekrefte at vi ikke får en juridisk bindende avtale i København. Samtalene mellom Kina og USA, under det amerikanske statsbesøket i Kina, ga heller ikke konkrete resultater. Likevel vil vi, sammen med EU, arbeide hardt den tiden som gjenstår for å få en så god politisk bindende avtale som mulig. Vi trenger en avtale som sier noe om prosessen videre og når en ratifiserbar avtale vil være på plass. En politisk avtale må ha tall for utslippsreduksjoner i 2050 og målsettinger for utslippsreduksjoner på kortere sikt, slik at vi når 2-gradersmålet. Avtalen må også inneholde klare forpliktelser om utslippskutt i både rike og fattigere land. Også u-landene må levere klare planer 20

Norden er sterkt representert fram mot København. Disse to blir helt sentrale framover.

Danmarks tidligere klima- og energiminister Connie Hedegaard blir klimakommisær ved EU-kommisjonen i Brussel. Lykke Friis er ny klima- og energiminister i Danmark, men Connie Hedegaard skal fremdeles være vertskap for møtet i København.

Miljøminister Andreas Carlgren fra Sverige blir også en sentral person i København, siden Sverige har EU-formannskapet.

Norge i København

22

Bildet viser Erik Solheim sammen med vår nye statsråd og sjefsforhandler under klimaforhandlingene i København. Disse og resten av den store norske forhandlingsdelegasjonen jobber nå nesten bokstavelig talt dag og natt for at det skal bli et godt resultat for kloden i København.

I samarbeid med andra land arbeider det intenst for å få på plass et rammeverk i København. Det danske vertskapet presser ministerne på høyt nivå til å diskutere de virkelig vanskelige sakene: konkrete utslippsmål – finansiering – hvor mye og hvordan? Det er et politisk momentum nå – det må verdensledere gripe. Obama har nettopp bekreftet at han kommer til København – la oss tro og håpe han har med seg løfter om utslippsreduksjoner som monner.

Norge vil ikke være tilfreds med en ren deklarasjon i København. Jeg tror ikke møtet nødvendigvis vil gi noen ratifiserbar avtale, men vi trenger en politisk bindende avtale som sier noe om prosessen videre og når en ratifiserbar avtale vil være på plass.

En politisk avtale må ha tall for utslippsreduksjoner i 2050 og målsettinger for utslippsreduksjoner på kortene sikt slik at vi når 2-gradersmålet.

Avtalen må også inneholde klare forpliktelser om utslippskutt i både rike og fattigere land. Også u-landene må levere klare planer for utslippsreduksjoner.

Vi har alt vi
trenger, kanskje
med unntak av
politisk vilje...

...men politisk
vilje er en
fornybar ressurs.

Al Gore,
Nobelprisvinner